

NETTVERK MARIN FORSØPLING SUNNMØRE

Rapport for 2020

Runde Miljøsender ved Louise Holmelund Tackmann

Innhald

Bakgrunn.....	3
Status for 2020 i nettverket	3
Aktivitetar i nettverket i 2020	4
Nasjonalt og internasjonalt arbeid.....	5
Nettverksmedlemmane sin aktivitetar i 2020.....	6
Erfaringar med nettverksarbeid under korona	9
Vidare arbeid i nettverket	10
Konklusjon	11

Bakgrunn

Nettverk Marin Forsøpling Sunnmøre vart oppretta i februar 2019 med det formålet å skape ein møteplass for frivillige strandryddarar. Her deler ein erfaring og informasjon med kvarandre samt knyter dei saman med næringsliv, den offentlege forvaltninga og forskning. Runde Miljøsentre og Sunnmøre Friluftsråd driftar og koordinerer nettverket i lag.

Status for 2020 i nettverket

Etter eit flott oppstartsår med mykje aktivitet, har 2020 budd på eit noko annleis år i lys av koronasituasjonen. Dette har naturlegvis påverka moglegheitene til å samlast på seminar og fellesryddingar, men vi har då lagt noko av aktiviteten om til å bli digital i staden.

Det er mange stadar meldt om ein nedgang i den frivillige ryddinga. På Sunnmøre rapporterer reinhaldsverka også om stor nedgang i mengde strandsøppel dei har fått inn. Spesielt på vårparten var det lite som blei samla inn. Vi ser det då som endå viktigare å oppretthalde fellesskapet gjennom nettverket for dei frivillige ryddarane, dersom ein vil halde oppe engasjementet til dei frivillige. Dei frivillige i nettverket har klart å halde om lag same tal på ryddeaksjonar som dei hadde i 2019.

Det er tydeleg at ein av dei viktigaste faktorane for å halde oppe motivasjonen til dei frivillige er å føle at det dei gjer nyttar, og då særleg å vite at det blir jobba med å «skru av krana» slik at mindre nytt søppel blir slept ut. Difor er det eit utbreitt ønske om samarbeid med dei næringane som er kjente kjelder til forsøplinga. Her på Sunnmøre står dei marine og maritime næringane sterkt og vi finn mykje søppel frå dei. Etter at desse næringane lenge har vore lite aktive, registrerer ein no ei aukande bevisstheit i desse næringane. Vi registrerer og ei aukande interesse både for å forbetre seg, men også for å vise fram dei grepa dei allereie tek. Vi vil nytte denne aukande bevisstheita til å fortsette å jobbe enda meir målretta for å involvere næringane og rekruttere fleire verksemder inn i nettverket. I tråd med denne tankegangen var ein av området sine store reiskapsprodusentar og formannen for Fiskebåt Vest, invitert til å halde innlegg på nettverksamlinga, som var planlagt 14. november, noko dei var raske til å takke ja til. Her hadde vi lagt opp til eit fysisk seminar, men sidan koronasituasjonen blei forverra i vekene før vart det lagt om til digitalt seminar. Vi vurderte då, sidan god dialog med desse representantane for fiskerinæringa er eit hovudmål, at vi utsette innlegga deira til vi får moglegheit til å møtast fysisk igjen.

I 2020 har vi fått 25 nye medlemmer i nettverket. Medlemmane er fordelt på 10 frivillige organisasjonar, 7 bedrifter, 3 forskingsinstitusjonar, 1 utdanningsinstitusjon, Sunnmøre Friluftsråd, Ørsta Småjobbsentral, Hold Norge Rent, 8 offentlege forvaltningar, 3 reinhaldsverk og 2 journalistar samt 61 enkeltfrivillige.

Figur 1 Fotostunt med plastkjolar sydd av Pippip Ferner. Foto: Bjørge Sandnes

Aktivitatar i nettverket i 2020

Sjølv om dette har vore eit utfordrande år, sett i forhold til koronasituasjonen, har ein likevel fått utført ein god del av det planlagde arbeidet. Tabell 1 viser ei oversikt over arbeid som er utført og som har vorte avlyst.

Tabell 1 Oversikt over aktivitatar i nettverket 2020

Aktivitatar i nettverket	Tema	Utført i
Før fuglane kjem – Runde	Storaksjon mars, blei konvertert til mindre, koronavenleg aksjon	Mars
Før fuglane kjem – Gjøsandholmen	Rydding av naturreservat som vart rydda i samarbeid med SOMM i 2019	(avlyst grunna korona)
Seminar april	Erfaringar frå før fuglane kjem aksjonane, planlegging av strandryddeuka i mai, samarbeid med næringslivet	(avlyst grunna korona)
Digital samling – Sjøppel-kaffi vol. 1	Midlar, småplast og mikroplast, rydding under korona, hentepunkt for båt, samarbeide med næringslivet	April
Lauvsugartest med Plastpiratane	Test og demonstrasjon av plukking småplast og mikroplast, i hovudsak frå isopor og eingongsemballasje	April
Digital samling – Sjøppel-kaffi vol. 2	Samarbeide med næringslivet, opprydding av mikroplast og småplast, kva skjer i nettverket, ønsker for samling	Mai
Rapport	Erfaringar med oppsamling av mikroplast	Mai (oppdatert august)
Samling – fellesrydding Vemøya	Rydding og sosial samling, erfaringsutveksling i felt	Juni
Lauvsugartest med Fallgard	Test og demonstrasjon av plukking småplast og mikroplast frå isopor	Juni
Etter fuglane har reist – Gjøsandholmen og Lausundholmen	Rydding av naturreservat	September
Strandryddeveka	Oppfølging, deling og kommunikasjon	September
Digital samling – Sjøppel-kaffi vol. 3	TV-aksjonen, inspirasjon til innsamling, møteplassar	Oktober
Ryddeaksjon - Mjølstadneset	Maritime industribedrifter ryddar nærområdet sitt – arbeid med rekruttering av desse bedriftene inn i nettverket	Oktober
Digitalt seminar	Tema: Dei frivillige har ordet, orientering om Rydd Norge, strandingsmodellen til HI og kartlegging av hotspots for marin forsøpling på Sunnmøre, vegen vidare for nettverket.	November
Aksjonar på Sunnmøre registrert		Løpande
Digital samling – Sjøppel-kaffi 1:2021	Vegen vidare for nettverket	Januar 2021

I tillegg kjem formidlingsaktivitatar i avis, radio og tv, samt oppstart av samarbeid med

interesseorganisasjonen Havlandet AS som representerer bedrifter i Herøy kommune, sparring og samarbeid med NTNU og diverse former for formidling i samband med TV- aksjonen.

Utstyret som Runde Miljøsentier fekk støtte av Handelens Miljøfond til å kjøpe inn til rydding av mikroplast og småplast står også til rådighet for nettverksmedlemmane.

Nettverkskoordinatorane moderer ei aktiv Facebook-gruppe der nettverket held kontakta mellom samlingane. Finn gruppa her: <https://www.facebook.com/groups/620270508419987> (merk at for å halde dette som ei fagleg gruppe er det ei lukka gruppe for nettverksmedlemmar, men det er låg terskel for å bli nettverksmedlem).

Nettverkskoordinatorane har også gitt fagleg sparring til medlemmar i samband med prosjekt og søknader.

Figur 2 Isoporplukking under nettverssamlinga på Vemøya.

Nasjonalt og internasjonalt arbeid

Både Sunnmøre Friluftsråd og Runde Miljøsentier er involvert i arbeidet med å utvikle ny internasjonal standard for avfallshandtering på fiskefartøy og er eit bindeledd til nettverket i dette arbeidet.

Sunnmøre Friluftsråd har også deltatt i referansegruppa for utvikling av den nye ryddeportalen, Rydde, og nettverket har vore med på testing av både app og nettsideløysing.

Runde Miljøsentier er aktivt medlem i Maritim Foreining Søre Sunnmøre (MAFOSS) og bruker dette som plattform inn mot dei marine og maritime næringane.

Nettverksmedlemmene sine aktivitetar i 2020

Til no i 2020 har dei frivillige i nettverket hatt om lag 100 større og mindre ryddeaksjonar, og rydda ca. 60 tonn. Her tek vi då ikkje med dei som ryddar mindre mengder jamt og trutt heile året, eller dei medlemmar som er bedrifter, avfallselskap etc.

I tabellen følgjer ei oversikt over nokre av dei aksjonar og arrangement som nettverksmedlemmene har hatt i 2020. I tillegg må vi nemne at Plastfritt Hav i 2020 var nominert til Gullklypa.

Tabell 2 Oversikt over nettverksmedlemmene sin aktivitet i 2020

Medlem	Aktivitet	Utdjuping
Fallgard	7 større ryddeaksjonar	Skorpa, Kjeldsund, Stokksund med barne- og ungdomsskulen i indre Herøy, Bergsøya med ytre Herøy Ungdomsskule, Kvalsvik hamn med Kvalsvik Grendalag
Lise Nymark, Fallgard, Happy Ocean Studio og Runde Miljøsentor	Ryddeaksjon	Bø og Sande Grendalag, spesialaksjon for barn med Sjøhesten Hippo og Hippo Superteam
Marko Polter, Fallgard, SSR, Runde Miljøsentor	Storaksjon	Rydding av Mjølstadneset industriområde med bedriftene i området, dei fleste med maritim tilknytning - om lag 150 ryddarar.
Isabella Lang og Claudia Erber, Fallgard	Løpande rydding	Isabella og Claudia ryddar i Mulevika så snart dei har sjans, Fallgard hjelper med frakting av søppel
Happy Ocean Studio	Ryddeaksjon	Løpande rydding av moloen ved Valderhaugstranda, Valderøya
Happy Ocean Studio	Ryddeaksjon	Giske Barnehage med Sjøhesten Hippo og Hippo Superteam
Happy Ocean Studio	Lesestunder, workshops for barn	Utgangspunkt i boka Sjøhesten Hippo og Plasten I Havet.
Hareidbarka Fjøreplukkarlag	10 Ryddeaksjonar	Rydding av moloar på Hareid
Kajakpadlerne (Lene Gjelseth og Monica Blindheim)	Ryddeaksjon	Før fuglane kjem, Synnesholmen, Giske.
Nina Renate Røyset, Jenny Ullgren, Louise H. Tackmann, Knasteriet og Happy Ocean Studio	Stunt med plastkjolar i havet	Foto-økt med plastkjolar sydd av Pippip Ferner, for å feire Strandryddedagen og opprydding av brygga i Berlevåg.
Plastpiratane	Ryddeaksjon	Éin lang aksjon med løpande rydding på Lepsøya

Plastpiratane	Undervisingstur	Lepsøy skule
Plastfritt Hav	Rydd med meining	Ryddingar mellom anna på Hareid og i Ålesund Sentrum (Ryddige søndagar i sentrum). Samarbeid med Mental Helse Giske, Sosial Ladestasjon og Handelens Miljøfond.
Plastfritt Hav	Ryddeaksjon	Grasøyane (adoptert øy)
Plastritt Hav	Ryddestafett	I verneområde Før fuglane kjem. Blei i tillegg trygg koronarydding der smågrupper kan rydde same område og fortsette der førre gruppe sleppte
Plastfritt Hav	Rydding, søppelsystem og pantesystem for plastflasker i Moria leiren	Med støtte frå Handelens Miljøfond og Spleis
Plastfritt Hav	Ryddeaksjon	Hold Avstand Uka - Godøya
Plastfritt Hav	Ryddeaksjon	Strandryddedagen Alnes, Godøya
Plastfritt Hav	Ryddetokt «Oppdrag umulig – Rydding av fjøra frå Kirkenes til Ålesund»	Tur med Hurtigruten og ryddeaksjonar med skuleklasser på dagsstoppene
Plastfritt Hav	Instruksjonsfilm	Kva skal ein plukke og ikkje plukke
Plastfritt Hav	Formidling	1.klasse Volsdalen skule
Plastfritt Hav	Himmel og Hav - Kunstauksjon på Alnes Fyr og opplevelsessenter, i samarbeid med Giske Kulturskule	Innsamling til TV-aksjonen
Plastfritt Hav	Ca. 30 ryddeaksjonar	Mellom anna med: 3. klasse Godøya, Valderøy Udomsskule, Youth with a Mission, 1. klasse Volsdalen skule, Bunker Oil og mange fleire
Plastfritt Hav og Sparebanken Møre	Spleis med plast	Kjøp billett til sommarfesten på Giske 2021 ved å levere sekkar med havplast, i samarbeid med Momentium
Plastfritt Hav og Sparebanken Møre	Fridykkingskurs	Med Martin Helseth som instruktør
Plastfritt Hav og Sparebanken Møre	Rydd, fyll og cash ut frå Plastkonto'n 9 aksjonar	Skuleklasser, lag, organisasjonar, og grendalag kan rydde ei strand, fyllle konteinaren til Sparebanken Møre og få utbetalt ei sum
Plastfritt Hav og Viking Gjenvinning	Ryddekonteiner på Alnæs	Open konteiner til uorganiserte frivillige ryddarar
Runde Miljøsender	Undervising og ryddeaksjon	Studentar media-linja Høgskulen i Volda
Runde Miljøsender	Samarbeid med plastkunstnar Pippip Ferner	Utstilling på senteret heile sommaren Foredrag for offentlegheita, workshops med Naturbrukslinja ved Herøy VGS, Kunst og Handverk ved Høgskulen i Volda samt Bergsøya barneskule
Runde Miljøsender	Formidling i samband med TV-aksjonen	Bidrag til kampanjefilm til TV-aksjonen Møre og Romsdal og Sparebank1, formidling i Næringsynet

Runde Miljøsentert, Happy Ocean Studio og Knasteriet	Innsamlingsarrangement til fordel for TV-aksjonen	Ryddeaksjon for barn med Sjøhesten Hippo og Plasten I Havet, høgtlesing og workshop
Småjobbsentralen Ørsta	Ryddeaksjon	Ryddar ofte i Ørsta Kommune, 2 aksjonar på Lianeset/Rindal, prosjekt Ørsta sentrum-Festøya
Småjobbsentralen Ørsta og Møredykk	Ryddeaksjon	Ryddeaksjon i samarbeid med dykkarklubben. Fortset samarbeidet vidare.
Småjobbsentralen Ørsta	TV-aksjonen	Ryddar og fått 100kr/sekk av Vartdal Plast, offentlegheita har også kunne innlevere til denne aksjonen
Sunnmøre friluftsråd	13 større aksjonar	Skuleklassar, idrettslag mv.
Sunnmøre friluftsråd	15 aksjonar	Tilrettelegging og henting av søppel
Sunnmøre friluftsråd		Innhenting av 3 båtvrak
Sunnmøre friluftsråd	TV-aksjonen	Fått på plass system for lokal rydding med dobbelt effekt – 1 sekk søppel plukka = 100kr til TV-aksjonen, sponsa av lokale bedrifter.
Tavaha Fjørtoft	Ryddeaksjon	Løpande rydding gjennom året på Fjørtoft/Uksnøya
Vartdal Plast	Offisiell opning	EPS Resirkuleringsanlegg på Liadal

Figur 3 Ryddestafetten til Plastfritt Hav. Foto: Lene Gjølseth

Erfaringar med nettverksarbeid under korona

Som for resten av samfunnet har arbeidet i nettverket i 2020 vore sterkt prega av koronasituasjonen. Dette har medført vesentleg færre fysiske samlingar og fleire digitale aktivitetar. Nettverket har allereie ei digital plattform over e-post og ei facebook-gruppe, men det å møtast over video har vore nytt. Vi har hatt nokre mindre møte som vi har tatt litt ettersom behovet har oppstått. Ein frivillig føreslo å ta ein «søppelkaffi» for NÅ trengte ho ein skikkeleg prat om plastsøppel – det var det fleire andre som også gjorde, og slik blei det. Vi har hatt litt variert deltaking på desse søppelkaffiane, noko vi tenker kan skyldast interessa for tema som blei tatt opp, tidspunkt på dag, og kor lang tid i forkant det vart annonsert. Dei som har vore med på desse søppelkaffiane har vore særleg engasjerte og vi har hatt nokon flotte og motiverande diskusjonar (sjå litt meir om tema på kvart møte i tabellen, samt i referat frå kvart møte).

Midt i november såg det ut til at det skulle vere mogleg å arrangere ei fysisk samling, noko medlemmane har lengta etter heile året. Difor planla vi for det, men opp mot samlinga vart restriksjonane pga. koronasituasjonen igjen skjerpa vesentleg, og vi valte å leggje om til digitalt format i staden. I programmet for det fysiske seminaret var det sett av ein kveld til utveksling av erfaringar og bygging av nettverk utan styring og program, og ein heil dag med innlegg og diskusjonar der fiskerinæringa med fleire var invitert. Den digitale versjonen kutta fiskeridelen sidan hovudmålet her var dialog med dei inviterte. Uansett kor fint digitale møte kan vere så blir dialog ansikt til ansikt betre, og særleg når emnet kan romme potensielle usemjer i samtalar mellom miljøfolk og fiskerifolk. Målet til nettverket er å skape god og positiv dialog og det meiner vi ein tek best vare på fysisk i denne saka. Difor gler vi oss til å kunne invitere representantane frå fiskerinæringa på nytt ved eit seinare høve, og har som mål at dette skal bli eit prioritert arbeidsområde i nettverket.

Sidan mange av oss har erfart det siste året at det er slitsamt å sitte på digitale møte i mange timar så la vi opp til tre timar på det digitale seminaret. Realiteten blei at det varte i ca. 4 timar, rett og slett fordi det var så mykje engasjement frå dei frivillige. Vi fekk mange fleire, lengre og enda betre diskusjonar enn forventa. Også første nettverksmøte i januar blei digitalt og hadde både god oppslutting og gode diskusjonar.

Vi kan konkludere med at digitale samlingar kan høve bra for diskusjonar, erfaringsutveksling og engasjement. Men vi får også stadig vite at alle gler seg mykje til å kunne møtast fysisk igjen, for det vert likevel aldri heilt det same å møtast digitalt.

Figur 4 Digital nettverssamling 14. november. Foto: Marko Polter

Vidare arbeid i nettverket

For arbeidet vidare med nettverket vert det avgjerande om vi får midlar og støtte til nettverksbygginga. Fram mot 2023 ynskjer vi å fokusere på:

- Utvide nettverket til å dekke heile Møre og Romsdal Fylke.
- Motivere dei frivillige strandryddane til vidare arbeid.
- Vidareføre det gode arbeidet som er gjort i nettverket i 2019 og 2020.
- Gi nettverket sine medlemmar ei røyst og anledning til å møtast gjennom seminar og møteplassar. Målet er å få til 2 større nettverkssamlingar i 2021 og få til møteplassar i tilknytning til ryddeaksjonar og andre typar samlingar som skjer på tvers av Sunnmøre.
- I tillegg vil vi arrangere 2 workshops i året som er særleg retta mot fiskeri- og havbruksnæringa.
- Lyfte kompetansen til dei frivillige både når det gjeld sjølve ryddinga og ikkje minst når det gjeld å registrere og dokumentere det dei finn i fjøra.
- Jobbe vidare med å samle den kunnskapen som finst og blir skapt i nettverket og la den bli offentleg tilgjengeleg slik at fleire skal kunne få nytte av arbeidet vårt.
- Formidling med sikte på å gjere nettverket meir kjent i offentlegheita slik at det blir lettare for enda fleire ryddarar og næringsaktørar i området å finne nettverket og bli medlem dersom dei ynskjer det.
- Drive meir aktiv rekruttering av frivillige frå heile Møre og Romsdal
- Få inn fleire frivilligheits- og småjobbsentralar
- Drive enda meir aktiv rekruttering og aktivering av næringslivet til nettverket særleg innan næringane bygg, fiskeri og havbruk, som vi ser står for ein stor del av det søppelet vi finn her i området.
- Fortsette å invitere inn FOU institusjonar.

Figur 5 Katarinavika Runde

Konklusjon

Vi ser at nettverksarbeidet nyttar – dei frivillige inspirerer kvarandre, får støtte og sparringing med andre medlemmar. For å vidareføre desse gode resultatata vil det vere viktig å halde oppe arbeidet med å motivere, rekruttere og auke kompetansen i nettverket.

Figur 6 Plukkarar i alle aldrar var med på nettverkssamling på Vemøya